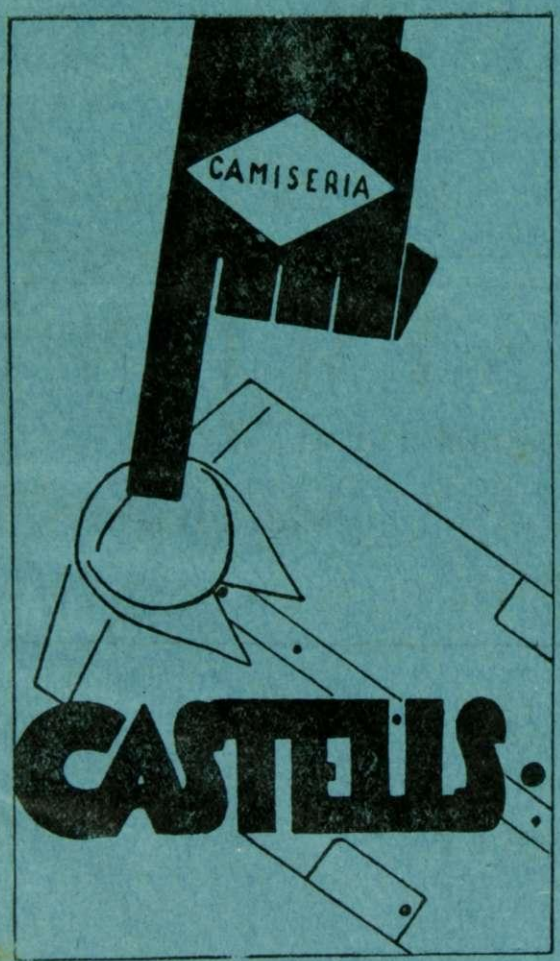
Emporion

ANY V Segona època NUM 293

SUMARI

La memòria dels Amics de l'Art Vell. — *Lliçons vulgars de Llengua Catalana*, per Lucianus. — *Premsa.* — *De filatèlia: Exposició Nacional*, per Mn. Costa. — *Vers & Prosa.* — *Instantània: Les vaques dels «salancs»*, per P. Castells. — *Notícies.*

Bordallo i Ruiz

Saló Hollywood

PENTINATS ESTIL CINE (CREACIONS)

Boqueria, 6 - Telèfon, 24.266

Barcelona

DISPONIBLE

Rellotgeria

Anicet Quer

Rellotges de totes classes i marques.

Especialitat en Rellotges Elèctrics.

I muntatges de Rellotges públics de Torre o Campanar.

TORROELLA DE MONTGRI

FONDA SIMON

SERVEI A LA CARTA I A COBERTS
SALONS ESPECIALS PER A CASAMENTS, BATEIGS, ETC.
PREUS ECONÒMICS

Esparteria, 6
i
Vidrieria, 12

Teléfon, 17992

BARCELONA

DISPONIBLE

Emporion

PERIODIC QUINZENAL

ANY V
SEGONA EPOCA

Torroella de Montgrí, 24 de maig de 1936.

PREUS DE SUSCRIPCIO

Torroella, un any . . . 5 pessetes
Fora, un any . . . 6'50 »
Estranger, un any . . . 6'50 »

Núm. 293

La memòria dels Amics de l'Art Vell

Tenim a la vista la interessant Memòria d'aquesta benemèrita entitat cultural catalana, publicada pel seu Secretari Sr Cèsar Martinell, la qual comprén l'obra realitzada des de la seva fundació (any 1929) fins a l'acabament de l'any 1935.

Aquesta entitat és un amable redós en el qual s'han acoblat tots els amants de les coses velles pairals, amb la finalitat d'honorar-les com cal per tal que la glòria i el numen dels temps passats puguin ésser també la glòria i l'aliment espiritual de les nostres generacións. Les nostres coses velles estan amenaçades per dos perills antitètics que convergeixen però a una deplorable realitat: o son obiidades i menystingudes i aleshores cauen víctimes de la injúria corrossiva del temps, o bé son torçadament estimades, és a dir amb finalitat utilitária i egoista que provoca sovint llur desaparició misteriosa tal volta fronteres enllà, en detriment del nostre patrimoni espiritual. Entre aquest dos extrems hi ha la virtut d'estimar les coses velles per conservarles entre nosaltres i fomentar entre les generacions presents aquella veneració que elles es mereixen. Aquesta virtut és la que practica l'entitat *Amics de l'Art Vell*.

En la Memòria trobem confirmada plenament aquesta afirmació en un llarguíssim índex d'activitats desenvolupades a totes les comarques catalanes. Llegint aqueix índex, un hom és convenç que l'obra realitzada ha estat possible no pas precisament pels recursos materials que l'entitat ha sabut recaptar, sinó principalment per l'amor i per l'entusiasme que hi han posat els elements que hi treballaren. El diner sol no és pas capaç de fer miracles.

Ens plau ara d'esmentar les intervencions dels Amics de l'Art Vell en monuments o des-

cobriments de la nostra diócesi.

En primer lloc, mercès a la cooperació tècnica de la entitat es pogué dur a terme de la manera més assenyada la restauració del magnífic monument conegut per la «Porta Ferrada» pertanyen a l'antic monestir de Sant Feliu de Guixols. En aquesta empresa, una de les més importants en les quals han cooperat *Amics de l'Art Vell* amb els seus autoritzats assessoraments, intervingué constantment, com llegim en la susdita Memòria, el nostra dilecte amic Mossèn Llambert Font.

Citem a més, la restauració dels restes del claustre de Breda; classificació de terrissa prehistòrica de Sant Feliu de Guíxols; excavació i descobriment de part de la muralla de mar, d'Empuries; portal gòtic de l'Escala; gestions pertocants al castell de Vulpellac, a les pintures murals de Bellcaire i Sant Feliu de Boada, campanar de Sant Miquel de Fluviá, St Pere de Rodes, Mosaic de Tossa i Castell de Torroella de Montgrí Intervenció en la restauració del monestir de St. Pere de Camprodón; muralles de Tossa; dolmen de Roses; Campanar de Molló; examen de terrissa i forns de Vilacolum; moció per la conservació del castell de Montsorriu galanamen atesa pel seu propietari Sr. de Ribot gran amic de les coses velles; estudi sobre l'església mosarábiga de Boada i sobre la pre-romànica d'una masia de St. Mori; treballs per la conservació del retaule de Canapost; estudi de la casa romànica de Juvinyá de Sant Joan de les Fonts; projecies sobre restauració de les pintures de l'Armentera, de Joan Caries Panyó: castells de Navata i Pontós; església de Sant Quirze de Culera i Campanar de Breda.

* * *

La lectura d'aquesta Memoria i encara més l'evocació de tota l'obra realitzada per Amics de l'Art Vell, ens ha de compleure per raons d'ordre divers. Primerament perquè a les comarques gironines ha estat compresa la importància dels fins que es proposa, com ho prova no solament el gran nombre de socis gironins que hi ha inscrits, sinó el fet d'haver-hi establerts Comitès delegats de l'entitat, a Girona, Figueres, Sant Feliu de Guíxols, Olot, Arenys de Mar, L'Escala és a dir en els fogars espirituals més vius de les nostres terres.

Un altre ordre de raons que fa plaent la lectura de la Memòria, és veure com sense proposar-s'ho resulta per l'eloqüéncia dels fets una apologia de la finor cultural que en tot temps ha informat el Catolicisme. Llegint, en efecte, la llista dels monuments i objectes que han ocupat l'atenció dels Amics de l'Art Vell veiem que la immensa majoria són eclesiàstics. Suprimim l'existència de la Religió en el curs del temps i una entitat així no tindrá objectiu ni sentit.

Lliçons vulgars de Llengua Catalana

Per a combatre totes les incorreccions en el llenguatge popular, avui ens cal espigolar en el camp que podríem anomenar religiós i especialment en el llibre del Catecisme, no prou perfecte i depurat encara en el seu estil.

Ja vam notar altre dia que cal rectificar aquella frase del Credo «patí baix el poder de Pons Pilat» per «patí sota el poder de Ponç Pilat.»

En l'acte de gràcies, despres del Rosari, lle-

gim: «digneu-vos, Senyora, ara i sempre tenir-nos sota la vostra protecció i ampar». Aquest *ampar*, que en tot cas hauria d'estar escrit *empar*, no figura en el Diccionari oficial. La idea d'aquesta paraula hi és traduïda per *emparança* i *emparament*. Nosaltres preferim *emparança*.

L'expresió «almoines, o capia, per al culte i clerecia» no ens acaba d'agradar. L'article en català, majorment tractant-se de paraules de gènere diferent, ha de repetir-se per a cada una d'elles. Així, caldria corregir la mentada expresió per aquesta altra: «almoines, o capia, per al culte i la clerecia». Així ho veiem escrit en rètols d'esglésies.

Una incorrecció pel mateix estil trobem en el quint manament de l'Església, que diu: «abstenir-se de llegir llibres, periòdics i tota mena d'escrits contra la fe o bons costums». Cal corregir: «...i tota mena d'escrits contra la fe o *els* bons costums.

En els manaments de la llei de Déu s'ha de suprimir la preposició *a* després del verb amar, d'aquesta manera: «amaràs Déu sobre totes les coses» i «amar Déu sobre totes les coses i el pròxim com a tu mateix. Amén». Només és permesa la preposició *a* davant *tu*, per tractar-se d'un pronom fort.

En les planes del Catecisme veiem també usat l'article *lo* com a neutre: «*lo* que havem de creure; *lo* que havem de demanar; *lo* que haveim de fer» etc., en lloc de: «el que havem de creure...» etc.

Ha de suprimir-se la preposició *a* davant la conjunció *que* — com ja vam observar dies passats des d'aquestes pàgines— en els casos següents: «per a *que* visquin amb pau i unió». «Senyor, jo no sóc digne, de *que* vostra divina Majestat entreu...»

LUCIANUS.

PREMSA

Una obra d'art.

Hem rebut el número corresponent al març de la important revista de Buenos Aires «Catalunya», que com de costum és molt interessant.

Copiem d'ella aquest fragment d'un article, per tractarse d'un tema ben plaent per a nosaltres, i que honora el nostre amic, el torroellenc Martí Gimeno. Aquest article va il·lustrat amb el seu retrat i el del bust a què fa referència.

. . . . . .

«Amb motiu de l'homenatge que s'ha tributat a Catalunya a la memòria del preclar pintor Francesc Gimeno, s'han fet reviure nombroses circumstàncies de la seva vida i els diferents i valuosos aspectes de la seva obra.

Hom ha renovat el record d'un bust de Francesc Gimeno que fou modelat per un jovenet de 14 anys i que ha merescut ara els elogis fervents dels crítics per l'encertada expresió física i moral amb que hi és encarnada la figura del pintor català.

Tan digne d'enaltiment s'ha trobat el bust esmentat, que hom ha acordat que figuri en el monument que evocarà la memòria de Gimeno en el Parc de la Ciutadella de Barcelona.

Doncs bé, aquest bust plasmat per un adolescent, com a una de les primeres expresions d'un artista novell, ho fou per les mans de Martí Gimeno, el fill de l'eximi pintor, qui amb els fruits del seu talent d'escultor, pintor i dibuixant ha sabut honorar dignament el seu pare.

Ens plau doblement aquest descobriment per tractar-se del director artístic de la revista

«Catalunya», que de tant jove va revelar ja les seves aptituds singulars per al conreu de les arts plàstiques.»

DE FILATELIA

Exposició Nacional

Ja vaig explicar quelcom de la exposició celebrada a Madrid a la primera quinzena d'abril. Vaig quedar a deure, però, més dades als atents llegidors, puix que els hi ho vaig prometre. La premsa, madrilenya d'una manera especial, tant la diária com la periòdica, hi dedicava bona part amb una gran profusió d'elogis. Ja poiser en váreu llegir alguna crònica o comentari més autoritzat i explícit que no será aquest,

El local estava instal·lat en l'edifici nomenat «Madrid París» enclavat en la Gran Via i amb obertura a tres carrers; de 70 metres de fondária per 64 d'amplária Hi hagué un total de 155 concursants entre els quals els catalans lluïren un bon paper. De Barcelona sol n'hi concorregueren 30 i de Reus 10, sense comptar-hi algú isolat de poblacions diverses. Un dels segells més admirats fon el de que vaig parlar-vos en cròniques anteriors, de *dos rals* de 1851 que tenia el color blau. Un parió d'aquests fou venut l'any passat a Londres per la quantitat més que regular de 78.750 pessetes i els altres dos foren subhastats a Londres l'any passat mateix —només se'n coneixen quatre— per la quantitat de 113.750 pessetes. Doncs bé aquest aire que estava ja de molt temps en possessió d'un gran col·leccionista barceloní, aquest també fou portat a l'admiració de tothom. Calculeu si tindria valor tot el segell que hi havia que el tenien assegurat fins al punt de passar de 2 milions i mig el valor total de les pòlices de segurs que tenien. L'extensió linial de les vitrines o instal·lacions tenia la llargada d'uns 500 metres. Sort que de tant en tant es trobaven uns sofás o cadires on es podia reposar i que trencáven aquella simetria i aviat diria monotonia, perquè quan un acabava de mirar-los tots forçosament havia de tenir cap-rodo.

Els dos segells emesos per commemorar aquesta eyposició bo i essent de 10 i 15 cts no es troben a menys de 6 o 7 pessetes i no és estrany puix que per comprar-los era precís entrar a l'exposició i l'entrada costava 5 pessetes i els que els venen algun negoci deuen tenir-hi.

MN. COSTA

VERS & PROSA

Del celebrat poeta senyor Manuel Vilá hem rebut, lligat en forma de fascicle, el petit poema «*Cançó de la mossa i'hostal*» editat pel periòdic «Manlleu» publicació semanal portantveu de la dita vila. La poesia del senyor Manuel Vilá pertany al gènere popular. El vers llisca suau i penetrant com «*el rondinar del torrent, = que a cada pedra que besa = deixa una corranda al vent*. La seva rima és perfecta; les idees clares; i l'inspiració fuig de les ombres cerebrals dels poetes d'avui dia per a trobar aquell punt dolç, aquell punt revelador del *galan fadrí* en dirigir-se a la mossa per a dir-li: *que l'aigua i la llum mesclades = treuen tots els resplandors*. Manuel Vilá és això: un fervent cantaire; un poeta fet de resplandors; de

cara a la naturalesa del paisatge i a la naturalesa del sentiment que, pel bon mirador, és el paisatge de la vida humana.

Aquesta poesia fou premiada en els Jocs Florals de Barcelona l'any 1933. En la impossibilitat de publicar-la íntegra per la seva extensió, ens plau i ens honora reproduir-ne aquest fragment:

Cançó de la mossa d'hostal

Mossa d'hostal, flonja i fresca
com un recuit de matí,
que té la mel d'una bresca
i el fiblar d'un escorçó
que riu i canta i engresca
com el rajar del porró.

Mossa esquerpa i gafia engesa
que és el goig del camí ral,
que és picardia i dolcesa
i és fruita del bé i del mal
que és com una pavordessa
del sant redós de l'hostal.

Té la boca petonera
i el mirar prometedô,
la paraula mentidera
que només sap dir que no,
i ho sap dir d'una manera
que és un desig de petó.

Cimbrejanta i ben plantada
mostra el goig de l'escot nu
amb la pell borrissolada
com un préssec ben madû,
— Mossa d'hostal, bescantada
perquè no et rendeix ningú.

Hi ha un traginer que s'encega
cada cop que va a l'hostal,
que la demana i la prega
com prega als Sants un malalt
amb l'angúnia del que es nega
sabent-se en pecat mortal.

Ella sent la cantarella
sense dir ni si, ni no.
Se li torna un xic vermella,
i omplint-li a seny el porró,
va parlant-li a cau d'orella,
que és el parlar més traidô.

— Traginer, bon traginer
Déu vos dó bona arribada,
si el camí se us fa planer
pel desig de una besada,
traginer, bon traginer,
qui sap si una altre vegada...

INSTANTÀNIA

Les vagues dels "salancs"

Anant a l'Estartit, quan seguint per la blanca i polsosa carretera deixeu tot darrera vostre el verd tupi de l'immens pinar de les «dunes»; els típics masos d'esbelles i encimbellades torres i els nostres fèrtils i esplendorosos conreus que s'estenen fins al lluny de la plana, fins a perdre's en l'horitzó confús i emboirat, on se destaquen lleugerament el puig de Pals i les muntanyes de Begur, el paisatge devé de cop i volta d'una faisó totalment canviada. Hom observa en la natura una notable i clarivident transfiguració. Tota aquella gamma de vius co-

lors; tota aquella vida pletòrica i esplendorosa que traspuava arreu; tot aquell aspecte sà i enlluernador que ens oferia el paisatge, resta convertit en un moment, en un senzill tancar i obrir d'ulls, en un trist i desolat campament de plantes corsecades, en un extens desert de fang rogenc, clivellat pels vents i per les solellades i esblanqueït per la sal del mar. Són els «salancs» de l'Estartit. Com guardià del repòs etern d'aquesta planúria inerta, arrenca de l'ala esquerra de la carretera, l'esbelt massís de «Roca Maura», feréstec i altívol, engalonat amb un collar de místics pins que s'arredocen ran dels penya-segats de la muntanya agrupant-se al seu entorn com febles pollets al voltant de la lloca. De l'altre costat, mig partint la carretera i el «salancs», un rec d'aigues fangoses s'esmuny plàcidament; quatre ànecs escuats passegen llur estilitzada silueta per entre els joncs de la ribera, mentre amb escarafalls pudorosos s'abalancen i es llencen batent les blanques ales sobre el fons de les esmortuïdes aigues; aixequen un ruixim d'esquitxos i s'avalotan amb un baladreig incessant. La carretera, com una ditada de farina, s'allarga fins a perdre's al lluny escanyada en un revolt; els «salancs», esllanguits, s'eixamplen davant nostre i s'allunyen confosos dintre la boira vespertina. Al fons, es vesllumen emmirallats pels últims raigs de sol, els geps uniformes de les illes Medes, agegudes dins el seu llit de blavors profundes.

En mig d'aquesta composició d'aspectes naturístics: la muntanya, la carretera, els «salancs» i el rec d'aigues enllotades, fereix sensiblement el nostre esguard, la nítida blancura de les clapes pelloses de les vetustes vaques, que pasturen silenciosament trescant pels marges i per la ribera. Aquestes vaques són les úniques companyes dels «salancs» abandonats. Elles donen almenys, amb el seu aspecte atraient un pessic de vida palpitant i una perspectiva agradable al paisatge trist i descompost. Què seria dels «salancs» de l'Estartit, estèrils i desolats, viver de migrades i aixutes atzavares, d'esprimatxades mates de joncs i de raquítics tamarius, sense l'apacible companyia d'aquestes vaques venerables!

Cap al tard, quan el sol declina i s'en va a la posta, una xafogor estranya plana per sobre els «salancs». Les vaques, observen per última vegada el seu vast domini; el far de la Meda gran els fa l'ullet encenent-se i apagant-se amb un ritme acompassat, i una granota encantada dedica el seu rac-rac solemne a la primera estrella apuntada en el cel. Les vaques, s'en van camí de l'estable i enfilant-se pel camí vell de la massía es perden en la fosca del capvespre balancejant llurs cossos uniformes.

Els «salancs», enyoren l'agradable companyia de la vacada, i s'amaguen tristement emboicallats sota la negra capa de la nit que arriba....

P. Castells

NOTICIES

ACTES DE SABOTATGE — A la finca «Sobre Estany» propietat del senyor Josep Sala i Serra varen talar els brots de la vinya, Sembla que les pérdues pugen unes cinc-centes pessetes. Fou detingut com a pressumpte autor, Salvador Verdaguer, de Verges.

— En una casa torre de la carretera de l'Estartit propietat del Sr. Sans, de Barcelona, varen ésser tallats els fruiters de l'hort. Ha estat detingut Eugeni Negre Tort, antic servent de la

casa, el qual sembla que causá aquest danys com a venjança d'antics ressentiments.

— També han estat causats desperfectes en el sortidor de gasolina emplaçat a l'encreuament de les carreteres de Sant Jordi a l'Estartit i Palafrugell a Vilademat, propietat de la senyora Isabel Garcia, Vda. Puig. Hom desconeix els autors.

Aquest número ha passat per la censura.

CASAMENTS.— La passada quinzena ha sigut pródiga en casaments, Anotem el de Florenci Capellá amb Pilar Bataller, Faustinià Dalmau, de Cantallops, amb Rosa Bou, Josep Colomeda, de L'Escala, amb Agna Riembau i Josep Puig amb Pilar Planas.

A tots ells enviem la nostra felicitació.

ACCIDENT.— Mentre es trobava en el balcó de casa seva, del carrer del Nord, la senyora Josefa Cuenca, vídua del que fou advocat i diputat a Corts, senyor Albert Quintana de Leon, sofrí un esvaniment i caigué a terra. Es produí una ferida de pronóstic reservat, en la regió occipital

VAGA.— Dies passats es declararen en vaga els obrers del ram de construcció Després de laborioses reunions la vaga restá solucionada.

PRÒXIM ENLLAÇ.— Se'ns comunica el proxim enllaç del nostre amic Miquel Coll de Belcaire amb la simpática damisel·la Emí ia Figueras i Solés. Enhorabona.

EXCURSIÓ.— El cor Dabau va visitar dies passats la ciutat d'Olot en viatge d'excursió

AJUNTAMENT.— En compliment d'un acord pres per la corporació, el govern de la Generalitat ha enviat un funcionari per tal de realitzar una inspecció a fons de tots els afers municipals S'espera la resolució.

D'ENSENYAMENT.— En virtut d'un recent Decret del govern, l'Inspector d'Ensenyament senyor Junquera ha visitat la nostra vila per tal d informar sobre la capacitat del nostre grup Escolar en vistes a la substitució de les escoles religioses.

COMUNIÓ.—Dijous passat els nens i nenes celebraren la comunió solemne. Malgrat el

Viatges Garriguella

GRAN VOLTA AL PIRINEU, DEL 2 AL 8 D'AGOST

Itinerari: Torroella de Montgrí, Castelló, Olot, Vic, Manresa, Igualada, Tàrrega, Lleida, Saragossa, Tudela, Pamplona, Tolosa, Regil, Azpeita, Sant Sebastià, Biarritz, Bayona, Pau, Lourdes, Tarbes, Tarascon, Andorra, Seu d'Urgell, Puigcerdà, Ribas, Sant Joan de les Abadesses, Camprodon, pas per Olot i Figueres i arribada a Torroella de Montgrí.

Preu: 150 pessetes i 200 francs, tot inclòs.

Per a detalls i inscripció, dirigir-se a RAFEL BOU. - Torroella de Montgrí

temps desfablorable la diada es celebrá amb gran esplendor.

VETLLADA.—La setmana passada el Centre Republicá Catalá celebrá una vetllada polítco-literaria. Va pendre-hi part el diputat a Corts senyor Puig Pujades.

Aquest número ha passat per la censura.

L'IMPERI DE LA ROSA.—Sota aquest títol s'ha publicat el primer fascicle d'un llibret que signa l'entusiasta roserista, senyor Joan Ros i Sabaté, en el qual d'una manera brillant i entenedora fa l'apologia de la rosa, comentant breument la història cronològica de les llegendes i poemes que ha suscitat aquesta flor; també comenta d'una faisó estimulant per als profans, el goig que proporciona el seu cultiu i el coneixement gradual del valor de les varietats, a mesura que hom va prenent interés en la manipulació d'aquest conreu elevat a la categoria d'art.

El darrer número aparegut d'*Agricultura i Ramaderia*, publica els primers capítols de l'esmentat llibret, i pel tast que n'hem rebut creiem que els amics de les roses trobaran en ell un motiu de delectança.

L'esmentada revista anirá publicant altres capítols en números successius.

IMP. P. CASADEVALL. - TORROELLA DE MONTGRI

RADIOIENTS

Abans d'adquirir el vostre aparell, demaneu una prova sense compromís del

R. C. A. Radiola

la marca que avantatja totes les marques. El model 1936 entre altres innovacions que són moltes, va equipat amb làmpares metàl·liques patent R. C. A. Venda a llargs terminis.

AGENT:
FLORENCI CARBO
Carrer Montgrí, 6
TORROELLA DE MONTGRI

GARATGE PARC

PUPIL·LATGE D'AUTOMÓBILS

Gasolina, Petroli, Grasses, etc.

SERVEI PERMANENT

Saló de Sant Joan, 2 i 4 - Telèfon 50.569

BARCELONA

HOTEL EUROPA

ESPLENDIDES HABITACIONS AMB AIGUA CORRENT I BANY. SERVEI A LA CARTA I MOLT ECONOMIC. PENSIO COMPLERTA, VUIT PESSETES.

AQUEST HOTEL ESTA SITUAT AL PUNT MES CENTRIC DE LA CIUTAT I AMB VISTES A LA RAMBLA

BOQUERIA, 12 (Tocant a la Rambla)

B A R C E L O N A

Cinema Montgrí

Telèf. 32

Extraordinari i atractiu Programa

Diumenge, 24 maig 1936.

BAJO PRESION

per

Víctor Mc. LAGLEN - Edmund LOWE

Dibuix Radio Films

Actualitats mundials

Revista «Paramount» explicada en espanyol

Vía Láctea

per

Harold Lloyd

ADOLPHE MENJOU - VERREC
TEASDALE - HELEN MACK

DIUMENGE VINENT:

PODEROSO CABALLERO...